

Wazy greckie - dekorujemy naczynia

- [Wazy greckie - dekorujemy naczynia](#)

Wazy greckie - dekorujemy naczynia

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Wprowadzenie

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills.

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła.

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

2) rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych.

2) wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja); rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami);

6) stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych programów komputerowych);

II.7) podejmuje działania z zakresu estetycznego kształtowania otoczenia; projektuje i realizuje formy dekoracyjne, podnoszące estetykę otoczenia (wykorzystuje elementy gotowe, aranżując własny pokój, np. projektując nakrycie stołu na uroczystość rodzinną z wykorzystaniem m.in. dekoracji kwiatowej; uwzględnia zasady estetyki podawania potraw).

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego.

5) rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;

8) zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką.

Nauczysz się

posługiwać się pojęciami: wazy greckie, malarstwo wazowe, pokost, artefakt;

wymieniać cechy charakterystyczne malarstwa wazowego;

rozpoznawać style malarstwa wazowego;

określać przeznaczenie wskazanego typu wazy;

projektować dekoracje inspirowane malarstwem wazowym.

Malarstwo wazowe

Źródło: online-skills.

W starożytnej Grecji rozwijały się różne rodzaje malarstwa: ścienne, sztalugowe oraz mozaiki. Do naszych czasów zachowały się nieliczne zabytki. Większość z nich znamy z kopii rzymskich, przekazów pisemnych i wykopalisk archeologicznych. Do najbardziej zbadanych artefaktów zobacz w słowniku: [artefakt](#) należą tzw. [wazy greckie](#). Rekonstrukcje waz pozwoliły nie tylko poznać technikę garncarską, ale także, dzięki utrwalonym na nich malowidłom, zobaczyć obraz życia codziennego Greków. Wobec takich dzieł przyjęła się nazwa malarstwo wazowe zobacz w słowniku: [malarstwo wazowe](#) .

Poniżej zamieszczono przykłady waz greckich. Klikając na punkt poznasz podstawowe zasady komponowania scen na wazach.

1

Komponując scenę należało respektować kształt naczynia. Wielkość i krzywizna pola malarskiego wynikała z obłości trójwymiarowego naczynia. Do nich należało dopasować elementy planowanej sceny, ornamenty i zdobienia.

Ilustracja interaktywna 1, metmuseum.org, CC BY 3.0

Historia greckiego malarstwa wazowego obejmuje nieprzerwanie okres między rokiem ok. 1000 i 300 p.n.e. , stąd nie tylko różnorodność przedstawień, ale również zmiany w stylu i technice wykonywania naczyń ceramicznych.

Style malarstwa wazowego - styl geometryczny i styl orientalizujący

Styl geometryczny

1

Waza namalowana jest w stylu geometrycznym (IX-VIII w. p.n.e.). Naczynia takie zdobione były układanymi pasowo (poziomo) zgeometryzowanymi postaciami ludzi i zwierząt oraz elementami geometrycznymi, takimi jak trójkąty, meandry, gwiazdy, zygzaki, z których powstawał ornament. Pojawiały się także pierwsze sceny z życia ludzi: podróże morskie, bitwy, sceny pogrzebów, walk na pięści, zawodów tanecznych itp. Postacie były mocno zgeometryzowane, dlatego często bardziej przypominały znaki niż żywe istoty.

Ilustracja interaktywna 2, wikipedia.org, CC BY 3.0

Styl orientalizujący

1

Waza namalowana jest w stylu orientalizującym (720-620r. p.n.e.). Wazy te charakteryzowały się nadal zdobieniami w układzie pasowym, lecz elementami dominującymi były wschodnie rośliny i postacie zwierząt (rzeczywiste lub mityczne). Pojawiały się lwy, gryfy, skrzydlate chimery, palmy czy lotosy.

Ilustracja interaktywna 3, wikipedia.org, CC BY 3.0

Style malarstwa wazowego - styl czarnofigiurowy i styl czerwonofigiurowy

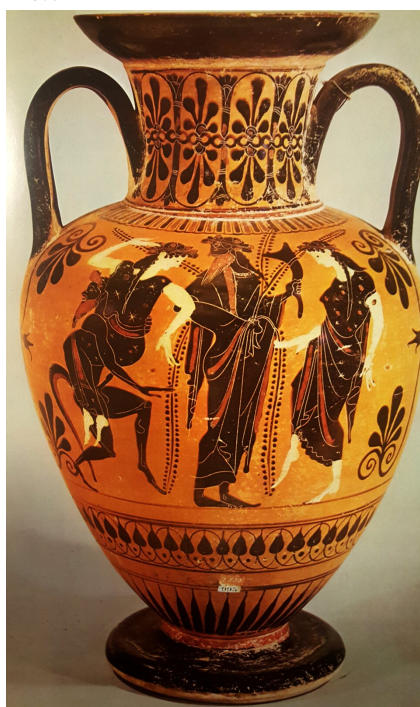
Styl czarnofigiurowy

1

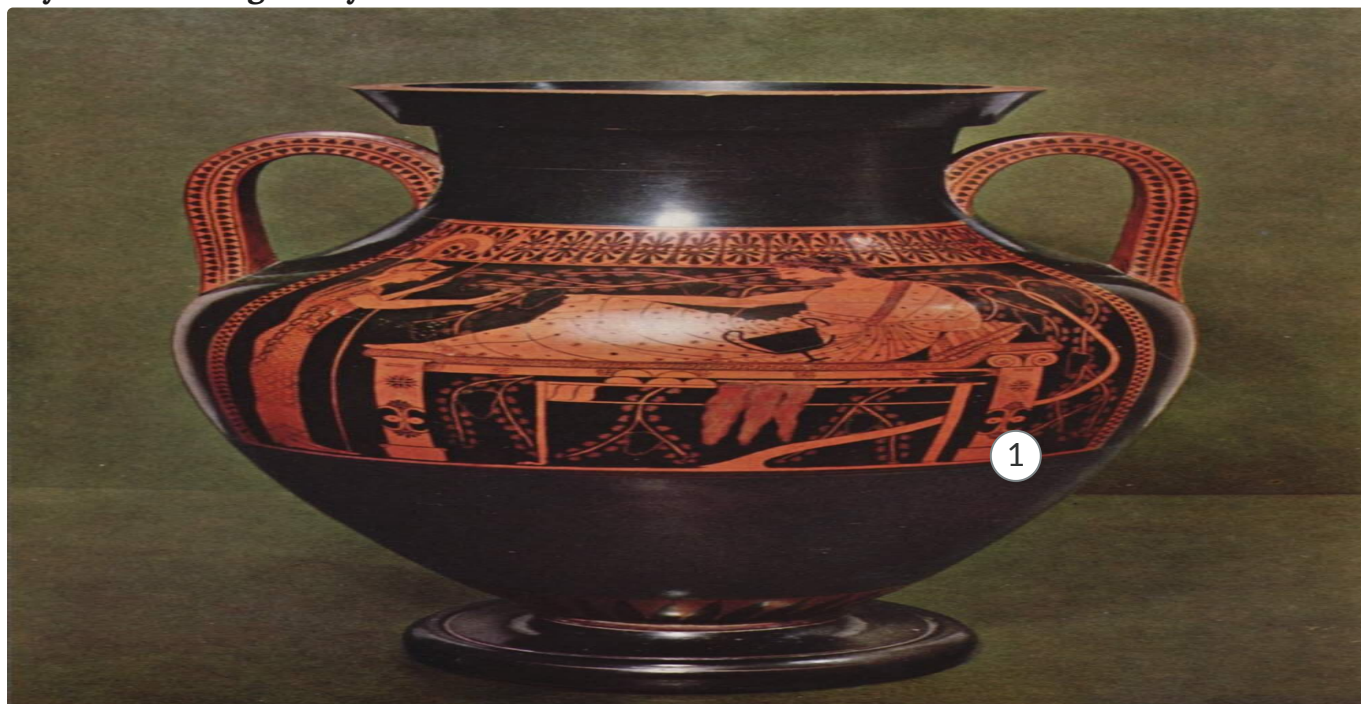
Waza namalowana jest w stylu czarnofigurowym (około 560 do 530r. p.n.e.). Charakterystycznym motywem były czarne figury występujące na czerwonym tle. Elementy dekoracyjne i figury malowano pokostem (zobacz w słowniku: pokost) wykonanym z glinki o dużej zawartości żelaza. Podczas wypalania zachodziły procesy chemiczne, dzięki którym figury stawały się czarne i szkliste, a tło przybierało ceglastą barwę wypalanej gliny. Dekoracje były niezwykle trwałe, ze względu na szklistą powierzchnię i stopienie z gliną podłoża. Nadal pojawiał się pasowy układ dekoracji. Coraz częściej jednak zdarzały się naczynia z dużą, centralnie umieszczoną sceną o tematyce z życia codziennego lub mitologii.

Ilustracja interaktywna 4, wikipedia.org, CC BY 3.0

Reprodukcja ilustruje malarstwo wazowe w stylu czarnofigurowym. Malarz wykonywał rylcem szkic rysunku na czerwonym tle. Figury i elementy dekoracji pokrywał przy użyciu pędzelków specjalnie spreparowanym pokostem wykonanym z rozcieńczonej glinki o dużej zawartości żelaza. Rysunek wewnętrzny postaci, układów fałd szat, szczegóły fryzur i twarzy, muskulaturę ciała uzyskiwano dzięki usunięciu ostrym narzędziem przed wypaleniem zbędnej warstwy **pokostu** w obrębie malowanej postaci. Po włożeniu naczynia do pieca garncarskiego warstwa pokostu ulegała stopieniu łącząc się trwale z powierzchnią wazy.

Styl czerwonofigurowy

1

Styl czerwonofigurowy - tło malowano połyskującą czernią. Postacie miały czerwony kolor gliny. Nowy styl umożliwił precyzyjne wykonywanie szczegółów, detali, np. cieniowanie, odtworzenie muskulatury. Dominującymi motywami była tematyka mitologiczna i sceny z życia codziennego: warsztat rzemieślniczy, szkoła, tancerki, hetery i sceny miłosne.

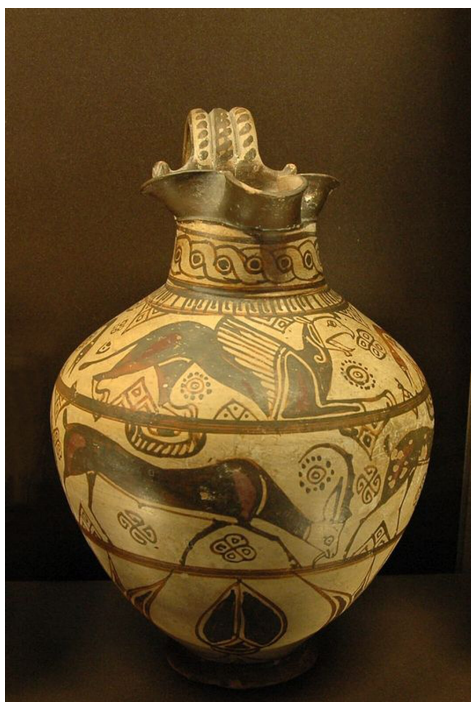

„Amazis”, Waza, w stylu czarnofigurowym, Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). Sztuka świata, tom 2, Warszawa, Wydawnictwo Arkady, s. 65, CC BY 3.0

Styl czerwonofigurowy pozwalał na większą swobodę ilustrowania i różnorodność formy. Mistrzowie osiągnęli wspaniałe rezultaty w rysunku i kompozycji. Szczegóły przedstawień figuralnych wykonywano czarną farbą, a białej używano do malowania odsłoniętych partii ciała kobiecego. Przykładem tego stylu jest widoczny na reprodukcji attycki dzbanek pelike z przedstawieniem sceny porwania Tetydy przez króla Peleusa. W malarstwie czerwonofigurowym czerpano tematykę z malarstwa monumentalnego. Pojawiały się m. in. wątki mitologiczne. Artystów cechowała umiejętność wyrażania przeżyć, precyzja rysunku, doskonałość proporcji.

Ćwiczenie 1

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 2

Rozpoznaj styl zdobienia wazy znajdującej się na zdjęciu powyżej.

☐ styl orientalizujący

☐ styl czarnofiguralny

☐ styl geometryczny

Ćwiczenie 3

Źródło: online-skills.

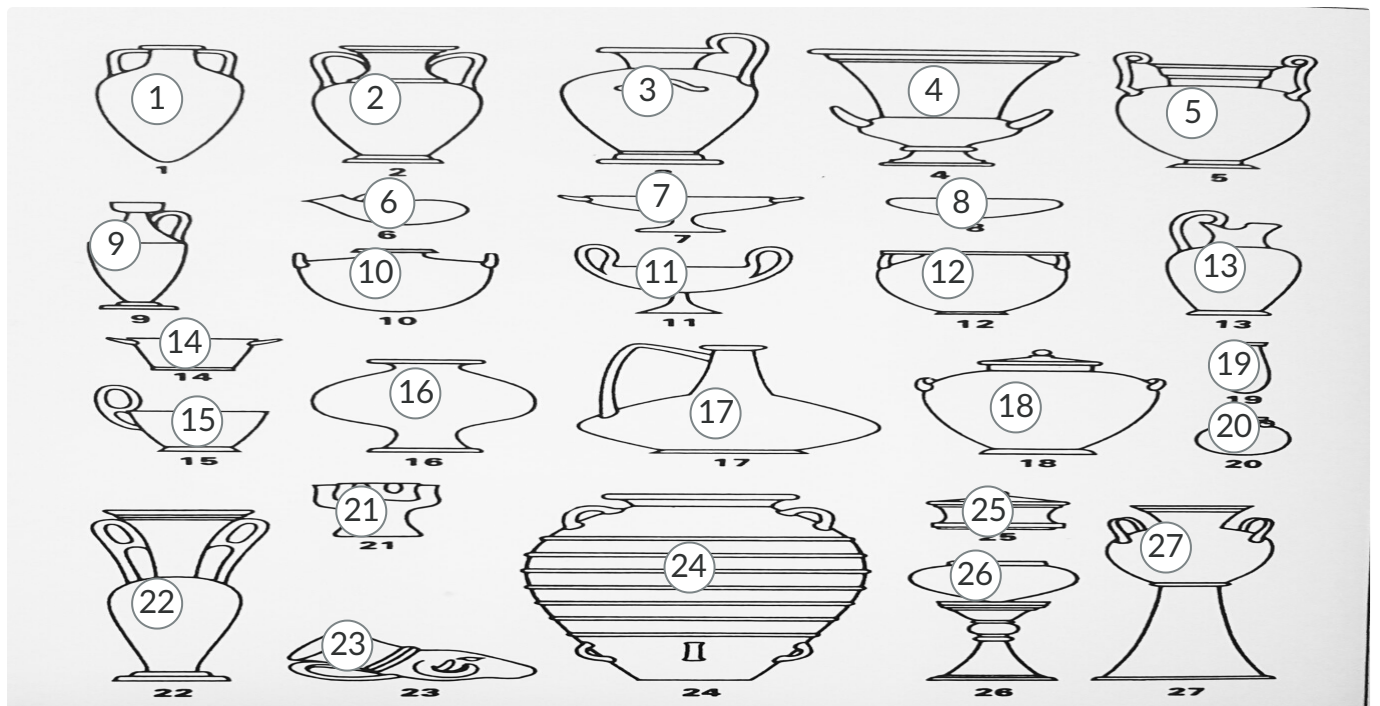
Typy waz greckich

Zapamiętaj!

Wazy greckie w większości były naczyniami użytkowymi. Wykorzystywano je podczas narodzin, zaślubin, pogrzebów, obrzędów religijnych i czynności dnia codziennego. W zależności od pełnionej funkcji miały odmienny kształt i zdobienia.

Najważniejsze rodzaje naczyń:

- **naczynia stołowe** – *hydria* (do przechowywania wody), *lekty* (przechowywanie oliwy), *amfora* i *pelike* (do przechowywania innych płynów), *kyatos* (do czerpania), *oinochoe* (do nalewania), *krater*, *deynos* i *stamnos* (do mieszania wina i wody), *psykter* (do chłodzenia wina),
- **naczynia toaletowe** – *aryballos* i *alabastron* (do przechowywania perfum), *pyksis* (szkatułka do biżuterii),
- **naczynia kultowe** – *lekty* (kult zmarłych), *fiala* (do ofiar płynnych), *lutroforos* i *lebes gamikos* (podczas zaślubin).

1

amfora

2

amfora

3

hydria

4

krater

5

krater

6

askos

7

kyliks

8

fiala

9

lekylt

10

kalpis

11

kantaros

12

kelebe

13

oinochoe

14

skyfos

15

kyatos

16

psykter

17

lagynos

18

stamnos

19

alabastron

20

aryballos

21

kernos

22

lutroforos

23

ryton

24

pitos

25

pyksis

deinos

lebes

Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). „Sztuka świata, tom 2”, Warszawa, Wydawnictwo Arkady, s. 62, CC BY 3.0

Ćwiczenie 4

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 5

Aryballos to:

	Prawda	Fałsz
naczynie stołowe do przechowywania oliwy	☐	☐
naczynie toaletowe do przechowywania perfum	☐	☐
szkatułka do biżuterii	☐	☐

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 6

Dokończ zdanie.

Naczynie wykorzystywane w kulcie zmarłych, a także do przechowywania oliwy to

Źródło: online-skills.

Dekoracja biało-gruntowana

Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). „Sztuka świata, tom 2”, Warszawa, Wydawnictwo Arkady, s. 116, CC BY 3.0

Reprodukcja ilustruje lekyt. Pod wpływem malarstwa ściennego i sztalugowego ukształtowała się dekoracja białogruntowana tego rodzaju naczyń, wykonywanych od poł. V w. p.n.e. głównie na potrzeby kultu zmarłych.

Tematyka przedstawień wiąże się z osobą zmarłego lub zmarłej. Postać ukazywano jako zajętą codziennymi zwykłymi czynnościami, także w scenie pożegnań z najbliższymi lub heroizowano sceny ulokowane w zaświatach. Malowidła utrzymywano w spokojnej kolorystyce. Lekyty cechował kunszt kompozycyjny, bogactwo szczegółów, nastrój smutku i melancholii.

Ilustracja do ćwiczenia - naczynie (psykter), online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 7

Zamieszczona powyżej fotografia ilustruje naczynie (psykter) używane do:

☐ do mieszania wody i wina

☐ do nalewania wina

☐ chłodzenia wina

Polecenie 1

Wybierz jeden z nich i wypełnij go dekoracją inspirowaną wybranym stylem malarstwa wazowego.

Kontur nr 1

Źródło: online-skills.

Kontur nr 2

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Konutr nr 3

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Źródło: ViliusL.

Polecenie 2

Tym razem, wykonaj pracę malarską na kartonie. Zaprojektuj dekorację naczynia inspirowaną wybranym stylem malarstwa wazowego.

Potrzebne będą: karton format A4, farby lub kredki.

Pracę możesz zeskanować lub sfotografować i dodać do swojego portfolio.

Źródło: ViliusL.

Słownik pojęć

Artefakty

Wytwory umysłu i rąk człowieka; zdarzenia, przedmioty wykonane lub zmodyfikowane przez człowieka, odkryte w wyniku badań archeologicznych.

Greckie wazy

Naczynia ceramiczne toczone na kole lub wyciskane w formie, wytwarzane w Grecji kontynentalnej, wyspiarskiej, na wybrzeżu Azji Mniejszej, na Sycylii i w południowej Italii od końca II tysiąclecia p.n.e. do III w. p.n.e.

Pokost

Delikatna glina o dużej zawartości tlenków żelaza i alkaliów, stosowana do malowania waz greckich po ich przeschnięciu.

Malarstwo wazowe

Wykonywane na naczyniach ceramicznych, stanowi źródło wiedzy o wierzeniach, zwyczajach, wojnach, szczegółach życia codziennego. Można wyróżnić różne style malarstwa wazowego starożytnej Grecji: geometryczny, orientalizujący, czarnofigurowy i czerwonofigurowy.

Galeria dzieł sztuki

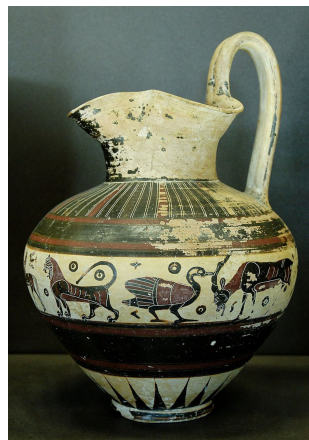
Źródło: online-skills.

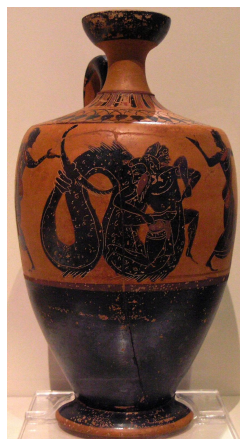
metmuseum.org, CC BY 3.0

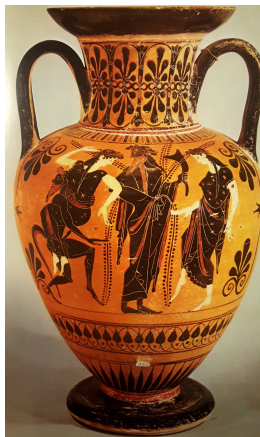
P-044-FOTO3
[wikipedia.org](https://www.wikipedia.org), CC BY 3.0

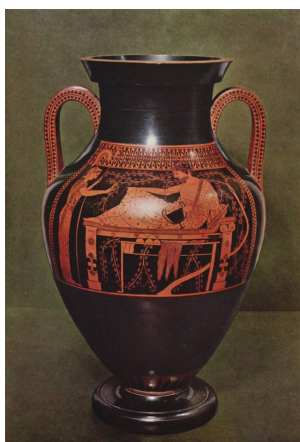
P-044-FOTO4
[wikipedia.org](https://www.wikipedia.org), CC BY 3.0

P-044-FOTO5
[wikipedia.org](https://www.wikipedia.org), CC BY 3.0

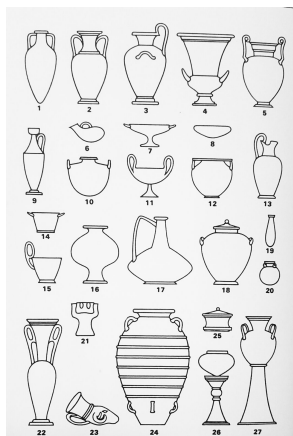
Waza w stylu czerwonofigurowym, Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). „Sztuka świata, tom 2”, Warszawa, Wydawnictwo Arkady, s. 111, CC BY 3.0

P-044-FOTO7
wikipedia.org, CC BY 3.0

„Amazis”, Waza, w stylu czarnofigurowym, Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). Sztuka świata, tom 2, Warszawa, Wydawnictwo Arkady, s. 65, CC BY 3.0

Wazy greckie, Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). „Sztuka świata, tom 2”, Warszawa, Wydawnictwo Arkady

Dobrowolski, W., Rutkowski, B., Sadurska, A., Sztetyło, Z., Trzeciak, P., (1990). „Sztuka świata, tom 2”, Warszawa, Wydawnictwo Arkady, s. 116, CC BY 3.0